

PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ
k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných
vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992

Zmluvné strany tohto Protokolu,
dbajúc na skutočnosť, že voda je nevyhnutná na udržanie života a že dostupnosť vody v množstve a kvalite dostatočných na spĺňanie základných ľudských potrieb je predpokladom na zlepšovanie zdravia a udržateľný rozvoj,

uvedomujúc si úžitok, ktorý pre ľudské zdravie a blahobyt vyplýva zo zdravej a čistej vody a harmonického a riadne fungujúceho vodného prostredia,

uvedomujúc si, že povrchové a podzemné vody sú obnoviteľné zdroje s obmedzenou schopnosťou obnoviť sa z nepriaznivých dopadov ľudských činností na ich množstvo a kvalitu, že akékoľvek nerešpektovanie týchto obmedzených schopností môže viesť k nepriaznivým krátkodobým i dlhodobým dôsledkom na ľudské zdravie a blahobyt a že v dôsledku takejto situácie má pre spĺňanie potrieb ľudí i ochranu životného prostredia zásadný význam trvalo udržateľné riadenie vodného cyklu,

uvedomujúc si aj následky, ktoré môže mať na verejné zdravie nedostatok vody v množstve a kvalite dostatočných na zabezpečenie základných ľudských potrieb, ako aj vážny vplyv takéhoto nedostatku najmä na zraniteľné a znevýhodnené osoby a na sociálne slabšie skupiny alebo jednotlivcov,

uvedomujúc si, že prevencia, kontrola a znižovanie výskytu ochorení súvisiacich s vodou sú dôležité a naliehavé úlohy, ktoré možno uspokojivo zabezpečiť iba prostredníctvom zvýšenej spolupráce na všetkých úrovniach a medzi všetkými rezortmi v rámci krajín i medzi jednotlivými štátmi,

uvedomujúc si aj to, že dôležitými aspektmi prevencie, kontroly a znižovania výskytu ochorení súvisiacich s vodou sú dozor a zriaďovanie systémov včasného varovania a odozvy,

zakladajúc svoje činnosti na záveroch Konferencie Organizácie Spojených národov o životnom prostredí a rozvoji (Rio de Janeiro 1992) a najmä na Deklarácii z Ria a Agende 21, ako aj na programe zameranom na ďalšie zavádzanie Agendy 21 (New York 1997) a následnom rozhodnutí Komisie pre trvalo udržateľný rozvoj pre oblasť trvalo udržateľného využívania sladkej vody (New York 1998),

čerpajúc inšpiráciu z príslušných ustanovení Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 a zdôrazňujúc potrebu podporovania širšieho využívania týchto ustanovení a doplnenia uvedeného Dohovoru o ďalšie opatrenia zamerané na upevňovanie a ochranu verejného zdravia,

berúc na vedomie Dohovor o vyhodnocovaní vplyvov životného prostredia v cezhraničnom kontexte z roku 1991, Dohovor o cezhraničných účinkoch priemyselných havárií z roku 1992, Dohovor Organizácie Spojených národov o práve neplavebného využívania medzinárodných vodných tokov z roku 1997 a Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach súvisiacich so životným prostredím z roku 1998,

berúc ďalej na vedomie relevantné zásady, ciele a odporúčania obsiahnuté v Európskej charte o životnom prostredí a zdraví z roku 1989, Helsinskej deklarácii o životnom prostredí a zdraví z roku 1994 a v deklaráciách, odporúčaníach a rezolúciách ministrov vydaných v rámci procesu Životné prostredie pre Európu,

uznávajúc platnosť a význam iných európskych iniciatív, nástrojov a procesov zameraných na životné prostredie, ako aj prípravy a zavádzania Národných akčných plánov pre životné prostredie a zdravie a Národných akčných plánov pre životné prostredie,

schvaľujúc úsilie, ktoré doteraz vykonala Hospodárska komisia Organizácie Spojených národov pre Európu a Regionálny úrad Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu v záujme upevnenia dvojstrannej a mnohostrannej spolupráce zameranej na prevenciu, kontrolu a znižovanie výskytu ochorení súvisiacich s vodou,

povzbudení mnohými úspechmi, ktoré dosiahli členské štáty Hospodárskej komisie Organizácie Spojených národov pre Európu a Regionálny úrad Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu pri znižovaní znečisťovania životného prostredia a pri udržiavaní a obnove vodného prostredia tak, aby mohlo podporovať zdravie a blahobyt človeka,

dohodli sa takto:

Článok 1 **Cieľ**

Cieľom tohto protokolu je podporovať v rámci trvalo udržateľného rozvoja na všetkých relevantných úrovniach v národnom i medzinárodnom kontexte ochranu ľudského zdravia a blahobytu na individuálnej i kolektívnej úrovni uskutočňovanú prostredníctvom lepšieho využívania vody, ktorý zahŕňa ochranu vodných ekosystémov, ako aj prostredníctvom prevencie, kontroly a znižovania výskytu ochorení súvisiacich s vodou.

Článok 2 **Definície**

Na účely tohto Protokolu pojem:

1. „ochorenia súvisiace s vodou“ znamená akékoľvek veľmi nepriaznivé účinky na ľudské zdravie zahŕňajúce smrť, invaliditu, chorobu alebo iné zdravotné postihnutie, spôsobené priamo alebo nepriamo stavom alebo zmenami v množstve alebo kvalite akýchkoľvek vôd,
2. „pitná voda“ znamená vodu, ktorú ľudia používajú na pitie, varenie, prípravu stravy, osobnú hygienu alebo podobné účely, alebo vodu, ktorá má byť použitá na uvedené účely,
3. „podzemná voda“ znamená všetku vodu, ktorá sa nachádza pod povrchom zeme v saturačnej zóne a ktorá je v priamom styku s pôdou alebo s podložím,
4. „uzavreté vodné útvary“ znamená umelo vytvorené útvary vody oddelené od povrchových sladkých vôd i pobrežných morských vôd, bez ohľadu na to, či sa nachádzajú v budove alebo mimo nej,
5. „cezhraničné vody“ znamená akékoľvek povrchové alebo podzemné vody, ktoré označujú alebo prekračujú hranice medzi dvoma alebo viacerými štátmi alebo ktoré sú na týchto hraniciach umiestnené; v prípadoch, v ktorých vtekajú cezhraničné vody priamo do mora, sa

končia na priamke prechádzajúcej cez ich ústia a spájajúcej body najnižšieho stavu hladiny na oboch brehoch,

6. „cezhraničné účinky ochorení súvisiacich s vodou“ znamená akékoľvek veľmi nepriaznivé účinky na ľudské zdravie zahŕňajúce smrť, invaliditu, chorobu alebo iné zdravotné postihnutie, vyskytujúce sa na území spadajúcom pod jurisdikciu jednej zmluvnej strany, ktoré sú priamo alebo nepriamo spôsobené stavom alebo zmenami v množstve alebo kvalite akýchkoľvek vôd na území spadajúcom pod jurisdikciu inej zmluvnej strany bez ohľadu na skutočnosť, či predstavujú takéto účinky významný cezhraničný dopad,

7. „cezhraničný dopad“ znamená akýkoľvek nepriaznivý vplyv na životné prostredie spôsobený zmenou stavu cezhraničných vôd, prejavujúci sa na území spadajúcom pod jurisdikciu zmluvnej strany Dohovoru a zapríčinený ľudskou činnosťou, ktorá je úplne alebo čiastočne vykonávaná na území spadajúcom pod jurisdikciu inej zmluvnej strany Dohovoru; takéto vplyvy na životné prostredie zahŕňajú vplyvy na zdravie a bezpečnosť ľudí, rastlinstvo, živočíšnu ríšu, pôdu, vzduch, vodu, podnebie, krajinu a historické pamiatky alebo iné fyzické objekty, ako aj vzájomné interakcie medzi týmito faktormi; zahŕňajú aj vplyvy, ktoré má na kultúrne dedičstvo alebo spoločensko-ekonomické podmienky narušenie uvedených faktorov,

8. „sanitácia“ znamená zhromažďovanie, prepravu, spracovávanie, likvidáciu alebo opätovné využitie ľudských exkrementov alebo odpadovej vody z domácnosti uskutočňované prostredníctvom hromadných systémov alebo prostredníctvom zariadení slúžiacich jednej domácnosti alebo zariadeniu,

9. „hromadný systém“ znamená:

a) systém na zásobovanie väčšieho počtu domácností alebo zariadení pitnou vodou a/alebo

b) systém na zabezpečenie sanitácie slúžiaci väčšiemu počtu domácností alebo zariadení, a kde je to vhodné, aj na zaistenie zberu, dopravy, nakladania a odstraňovania alebo opätovného využitia priemyselných odpadových vôd,

bez ohľadu na to, či je zabezpečovaný orgánom verejného sektora, súkromným sektorom alebo vzájomnou spoluprácou oboch sektorov,

10. „plán využívania vody“ znamená plán rozvoja, riadenia, ochrany, respektíve využívania vody v rámci teritoriálnych území alebo podzemných kolektorov vrátane ochrany ich ekosystémov,

11. „verejnosť“ znamená jednu fyzickú osobu alebo právnickú osobu alebo viac fyzických osôb alebo právnických osôb a v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo zvyklosťami ich spolky, organizácie a skupiny,

12. „verejný orgán“ znamená:

a) vládu na národnej, regionálnej a inej úrovni,

b) fyzické osoby alebo právnické osoby vykonávajúce na základe vnútroštátnych právnych predpisov administratívne funkcie vrátane osobitných povinností, činností a služieb

súvisiacich so životným prostredím, verejným zdravím, sanitáciou, riadením alebo zásobovaním vodou,

c) akékoľvek fyzické osoby alebo právnické osoby poverené zodpovednosťou alebo funkciou alebo poskytujúce verejné služby, ktoré vykonávajú činnosť pod vedením orgánu alebo osoby uvedenej v písmene a) alebo b),

d) inštitúcie spadajúce pod ktorúkoľvek z organizácií pre regionálnu hospodársku integráciu uvedených v článku 21, ktorá je zmluvnou stranou Protokolu,

táto definícia sa nevzťahuje na orgány alebo inštitúcie vystupujúce ako súdne alebo legislatívne orgány alebo inštitúcie,

13. „miestny“ sa vzťahuje na všetky relevantné úrovne správnej jednotky nachádzajúce sa pod celoštátnou úrovňou,

14. „Dohovor“ znamená Dohovor o ochrane a využívaní cezhraničných vodných tokov a medzinárodných jazier podpísaný 17. marca 1992 v Helsinkách,

15. „stretnutie zmluvných strán Dohovoru“ znamená orgán zriadený zmluvnými stranami Dohovoru v súlade s jeho článkom 17,

16. „zmluvná strana“ znamená, ak zo znenia Protokolu nevyplýva inak, štát alebo organizáciu v rámci regionálnej ekonomickej integrácie uvedenej v článku 21, ktorá sa zaviazala riadiť týmto Protokolom a pre ktorú nadobudol tento Protokol platnosť,

17. „stretnutie zmluvných strán“ znamená orgán zriadený zmluvnými stranami v súlade s článkom 16.

Článok 3 Pôsobnosť

Ustanovenia tohto Protokolu sa vzťahujú na

- a) povrchové sladké vody,
- b) podzemné vody,
- c) ústia riek,
- d) pobrežné vody využívané na rekreačné účely alebo na chov rýb v rámci akvakultúry, alebo na chov a zber jedlých mäkkýšov,
- e) uzavreté vodné útvary, ktoré sú vo všeobecnosti dostupné na kúpanie,
- f) vodu počas odberu, prepravy, úpravy alebo dodávky,
- g) odpadovú vodu počas zhromažďovania, prepravy, čistenia a vypúšťania do životného prostredia alebo opätovného využívania.

Článok 4

Všeobecné ustanovenia

1. Zmluvné strany podniknú všetky potrebné opatrenia zamerané na prevenciu, kontrolu a znižovanie výskytu ochorení súvisiacich s vodou. Urobia tak v rámci integrovaných systémov využívania vody, ktorých cieľom je trvalo udržateľné využívanie vodných zdrojov, kvalita okolitej vody, ktorá neohrozuje zdravie človeka, a ochrana vodných ekosystémov.

2. Zmluvné strany podniknú všetky potrebné opatrenia zamerané najmä na dosiahnutie:

a) dostatočnej dodávky zdravej pitnej vody, ktorá neobsahuje mikroorganizmy, parazity a látky predstavujúce v dôsledku svojho množstva alebo koncentrácie potenciálne nebezpečenstvo pre ľudské zdravie. Zahŕňa to najmä ochranu zásob vody, ktoré sa používajú ako zdroje pitnej vody, úpravu vody a zriaďovanie, zlepšovanie a údržbu hromadných systémov,

b) dostatočnej sanitácie, ktorá bude na úrovni postačujúcej na ochranu ľudského zdravia a životného prostredia. Bude sa tak diať najmä prostredníctvom zriaďovania, zlepšovania a údržby hromadných systémov,

c) účinnej ochrany zásob vody používaných ako zdroje pitnej vody a s nimi súvisiacich vodných ekosystémov pred znečisťovaním z iných oblastí vrátane poľnohospodárstva, priemyslu a únikov a emisií nebezpečných látok z iných zdrojov. Cieľom týchto opatrení je účinné znižovanie koncentrácií a eliminácia látok, ktoré sa považujú za nebezpečné pre ľudské zdravie a vodné ekosystémy,

d) dostatočných opatrení na ochranu ľudského zdravia proti ochoreniam súvisiacich s vodou, spôsobených používaním vody určenej na rekreačné účely alebo na použitie v akvakultúre, vody určenej na chov jedlých mäkkýšov alebo vody, z ktorej sa jedlé mäkkýše zberajú, ďalej odpadovej vody používanej na zavlažovanie alebo používaním kanalizačných kalov v poľnohospodárstve alebo v akvakultúre,

e) účinných systémov používaných na monitorovanie situácií, ktoré by mohli viesť k epidémiám alebo lokálnemu výskytu ochorení súvisiacich s vodou, a na prijímanie opatrení v prípade ich výskytu alebo rizika ich výskytu.

3. Zmienky o pitnej vode a sanitácii nachádzajúce sa v ďalšom texte tohto Protokolu sa týkajú pitnej vody a sanitácie, ktoré spĺňajú požiadavky uvedené v druhom odseku tohto článku.

4. Uvedené opatrenia zmluvných strán budú vychádzať z vyhodnotení každého návrhu z hľadiska všetkých jeho dopadov vrátane úžitku, nevýhod a nákladov pre oblasť

- a) ľudského zdravia,
- b) zásob vody a
- c) trvalo udržateľného rozvoja

a budú brať do úvahy rozličné dopady akýchkoľvek navrhovaných nových opatrení na jednotlivé zložky životného prostredia.

5. Zmluvné strany uskutočnia všetky kroky potrebné na vytvorenie stabilného právneho, administratívneho a hospodárskeho rámca umožňujúceho verejnému, súkromnému i dobrovoľnému sektoru prispievať k zlepšovaniu využívania vody na účel prevencie, kontroly a znižovania výskytu ochorení súvisiacich s vodou.

6. Zmluvné strany budú vyžadovať, aby verejné orgány, ktoré uvažujú o vykonaní opatrenia, ktoré môže mať významný dopad na prostredie akýchkoľvek vôd spadajúcich pod pôsobnosť tohto Protokolu alebo ktoré schvaľujú vykonanie takéhoto opatrenia inými subjektmi, venovali príslušnú pozornosť akémukoľvek potenciálnemu dopadu, ktorý môže mať takéto opatrenie na verejné zdravie.

7. V prípadoch, v ktorých je zmluvná strana súčasne zmluvnou stranou Dohovoru o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v cezhraničnom kontexte, bude dodržiavanie požiadaviek tohto Dohovoru verejnými orgánmi tejto zmluvnej strany týkajúcich sa navrhovaných opatrení i dodržiavaním požiadaviek vzťahujúcich sa na tie isté požiadavky podľa odseku 6 tohto článku.

8. Ustanovenia tohto Protokolu nemajú vplyv na práva zmluvných strán dodržiavať, prijímať alebo zavádzať opatrenia prísnejšie ako tie, ktoré sú predpísané v tomto Protokole.

9. Ustanovenia tohto Protokolu nemajú vplyv na práva a povinnosti ktorejkoľvek z jeho zmluvných strán vyplývajúce z Dohovoru alebo z ktorejkoľvek inej existujúcej medzinárodnej dohody. Toto ustanovenie sa nevzťahuje na prípady, v ktorých sú požiadavky vyplývajúce z tohto Protokolu prísnejšie ako príslušné požiadavky vyplývajúce z Dohovoru alebo z akýchkoľvek iných existujúcich medzinárodných dohôd.

Článok 5 **Princípy a prístupy**

Pri uskutočňovaní opatrení zameraných na uplatňovanie tohto Protokolu sa budú zmluvné strany riadiť najmä týmito princípmi a prístupmi:

a) princípom opatrnosti, na základe ktorého sa opatrenia zamerané na prevenciu, kontrolu alebo znižovanie výskytu ochorení súvisiacich s vodou nebudú oddŕaľovať z dôvodu, že vedecký výskum zatiaľ nepotvrdil príčinnú súvislosť medzi faktorom, ktorého sa opatrenie týka, a medzi potenciálnym príspevkom tohto faktora k výskytu ochorení súvisiacich s vodou, respektíve k výskytu cezhraničného dopadu,

b) princípom, že znečisťovateľ musí platiť, na základe ktorého bude náklady súvisiace s prevenciou znečisťovania životného prostredia, jeho kontrolou a znižovaním niest' znečisťovateľ,

c) v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov a so zásadami medzinárodného práva majú štáty zvrchované právo využívať svoje zdroje podľa svojej politiky v oblasti životného prostredia a rozvoja a súčasne majú povinnosť zaručiť, aby činnosti vykonávané pod ich jurisdikciou alebo zvrchovanou kontrolou nepoškodzovali životné prostredie iných štátov alebo oblastí nachádzajúcich sa mimo hraníc ich národnej jurisdikcie,

- d) zásoby vody sa budú využívať spôsobom zaručujúcim napĺňanie potrieb súčasnej generácie bez ohrozenia schopnosti budúcich generácií naplniť vlastné potreby,
- e) treba vykonávať preventívne opatrenia zamerané na predchádzanie epidémiám a lokálnym výskytom ochorení súvisiacich s vodou a na ochranu vodných zdrojov používaných ako zdroje pitnej vody, pretože tieto opatrenia riešia daný problém účinnejšie a môžu byť menej nákladné ako opatrenia zamerané na odstraňovanie už vzniknutých škôd,
- f) opatrenia zamerané na využívanie a kontrolu vodných zdrojov by mali byť uskutočňované na najnižšej vhodnej administratívnej úrovni,
- g) voda má spoločenskú, hospodársku a ekologickú hodnotu, a preto by sa mala využívať spôsobom zabezpečujúcim dosiahnutie najpriateľnejšej a čo možno najdlhšie udržateľnej kombinácie týchto hodnôt,
- h) efektívne využívanie vody by malo byť podporované pomocou ekonomických nástrojov a budovania povedomia,
- i) dostupnosť informácií a účasť verejnosti na rozhodovacom procese súvisiacom s vodou a so zdravím sú okrem iného potrebné aj v záujme zvyšovania kvality a uskutočnenia prijatých rozhodnutí, v záujme budovania povedomia verejnosti v danej oblasti, ako aj preto, aby sa verejnosti poskytla príležitosť vyjadriť svoje obavy a aby sa umožnilo verejným orgánom brať tieto obavy do úvahy. Dostupnosť informácií a účasť na rozhodovaní by mali byť doplnené aj primeranou dostupnosťou súdnej i administratívnej kontroly príslušných rozhodnutí,
- j) využívanie vodných zdrojov by sa malo podľa možnosti riadiť integrovaným spôsobom založeným na povodiach, ktorého cieľom je spojenie spoločenského a hospodárskeho rozvoja s ochranou prírodných ekosystémov a spojenie riadenia vodných zdrojov s regulačnými opatreniami súvisiacimi s ostatnými zložkami životného prostredia. Takýto integrovaný prístup by sa mal uplatňovať v rámci celého povodia bez ohľadu na to, či má cezhraničný charakter, vrátane jej pobrežných vôd alebo v rámci celého kolektora vody alebo jeho relevantnej časti,
- k) osobitnú pozornosť treba venovať najmä ochrane ľudí, ktorí sú obzvlášť náchylní na ochorenia súvisiace s vodou,
- l) spravodlivý prístup k vode, dostatočný z hľadiska množstva i kvality, sa musí zabezpečiť pre všetkých členov spoločnosti, najmä však pre tých, ktorí sú znevýhodnení, alebo pre sociálne slabšie skupiny alebo jednotlivcov,
- m) ako protihodnotu svojich práv a nárokov na vodu, ktoré im vznikajú na základe súkromného práva i verejného práva, by mali fyzické osoby a právnické osoby a inštitúcie z verejného sektora i súkromného sektora prispievať k ochrane vodného prostredia a k šetreniu vodných zdrojov a
- n) pri zavádzaní tohto Protokolu by sa mali vo všetkých rozhodnutiach odrážať miestne problémy, potreby a skúsenosti.

Článok 6

Ciele a cieľové dátumy

1. V záujme dosiahnutia cieľa tohto Protokolu sa budú zmluvné strany snažiť o

- a) zabezpečenie dostupnosti pitnej vody pre každého,
- b) zabezpečenie sanitácie pre každého

a budú tak konať v rámci integrovaného systému využívania vodných zdrojov, ktorého cieľom bude ich trvalo udržateľné využívanie a taká kvalita okolitých vôd, ktorá nebude ohrozovať zdravie človeka ani ochranu vodných ekosystémov.

2. Na účel dosiahnutia týchto cieľov bude každá zmluvná strana na národnej alebo miestnej úrovni vypracovávať a zverejňovať svoje ciele potrebné na dosiahnutie alebo udržiavanie vysokej úrovne ochrany proti ochoreniam súvisiacich s vodou. Tieto ciele budú podliehať periodickému prehodnocovaniu. Pri všetkých uvedených činnostiach uskutočnia všetky zmluvné strany spravodlivým a/alebo prehľadným spôsobom príslušné praktické, respektíve iné opatrenia zabezpečujúce účasť verejnosti a zaisťujú, aby sa výsledok účasti verejnosti náležitým spôsobom zohľadnil. Takéto ciele prevencie, kontroly a znižovania výskytu ochorení súvisiacich s vodou sa budú s výnimkou prípadov, v ktorých budú v dôsledku celoštátnych alebo miestnych okolností irelevantné, okrem iného vzťahovať na

- a) kvalitu dodávanej pitnej vody, s prihliadnutím na Príručku Svetovej zdravotníckej organizácie (SZO) pre kvalitu pitnej vody,
- b) znižovanie rozsahu epidémií a lokálneho výskytu ochorení súvisiacich s vodou,
- c) územie štátu alebo počet obyvateľov, alebo jeho pomernú časť, ktorým by mali slúžiť hromadné systémy na dodávku pitnej vody alebo pri ktorých by sa mala zlepšiť dodávka pitnej vody poskytovaná inými spôsobmi,
- d) územie štátu alebo počet obyvateľov, alebo jeho pomernú časť, ktorým by mali slúžiť hromadné systémy sanitácie alebo pri ktorých by sa mala zlepšiť sanitácia zabezpečovaná inými spôsobmi,
- e) úroveň prevádzky, ktorú by mali dosahovať takéto hromadné systémy alebo iné spôsoby dodávky pitnej vody a zabezpečovania sanitácie,
- f) používanie uznávaných správnych postupov pri riadení dodávania vody a zabezpečovaní sanitácie vrátane ochrany vôd využívaných ako zdroj pitnej vody,
- g) znižovanie vypúšťania
 - i) nečistených odpadových vôd a
 - ii) nečistených zrážkových vôdzo zberných systémov odpadových vôd do vôd spadajúcich pod pôsobnosť tohto Protokolu,
- h) kvalitu odpadových vôd vypúšťaných do vôd spadajúcich pod pôsobnosť tohto Protokolu zo zariadení na čistenie odpadových vôd,

i) likvidáciu alebo opätovné využívanie kalov z hromadných sanitačných systémov alebo iných sanitačných zariadení a kvalitu odpadových vôd používaných na zavlažovanie, s prihliadnutím na Príručku Svetovej zdravotníckej organizácie pre bezpečné používanie odpadových vôd a exkrementov v poľnohospodárstve a akvakultúrach a Environmentálny program Organizácie Spojených národov,

j) kvalitu vôd používaných ako zdroje pitnej vody, vôd, ktoré sa všeobecne používajú na kúpanie alebo ktoré sa používajú na akvakultúru alebo na chov, alebo zber jedlých mäkkýšov,

k) používanie uznávaných správnych postupov pri využívaní uzavretých vodných útvarov, ktoré možno všeobecne používať na kúpanie,

l) identifikáciu a nápravu stavu znečistených lokalít, ktoré nepriaznivým spôsobom ovplyvňujú alebo môžu ovplyvňovať vody spadajúce pod pôsobnosť tohto Protokolu, čím predstavujú hrozbu vzniku ochorení súvisiacich s vodou,

m) efektivitu systémov riadenia, rozvoja, ochrany a využívania vodných zdrojov vrátane aplikovania uznávaných správnych postupov na kontrolu znečisťovania zo všetkých druhov zdrojov,

n) frekvenciu, s akou sa medzi informáciami zverejňovanými podľa článku 7 ods. 2 publikujú aj informácie, ktoré sa týkajú kvality pitnej vody a iných druhov vôd a ktoré sú významné z hľadiska cieľov uvedených v tomto odseku.

3. Dva roky odo dňa, keď sa štát stane zmluvnou stranou, je každá zmluvná strana povinná vypracovať a zverejniť ciele uvedené v odseku 2 tohto článku a dátumy, dokedy chce tieto ciele dosiahnuť.

4. V prípadoch, v ktorých sa v záujme dosiahnutia niektorého z cieľov predpokladá dlhodobý implementačný proces, sa stanovujú strednodobé alebo postupné ciele.

5. V záujme dosiahnutia cieľov podľa odseku 2 tohto článku je každá zo zmluvných strán povinná

a) zaviesť na celoštátnej alebo miestnej úrovni postupy zabezpečujúce koordináciu medzi jej kompetentnými orgánmi,

b) vypracovať plány využívania vôd v cezhraničnom, národnom a/alebo miestnom kontexte založené prednostne na povodiach alebo kolektoroch podzemných vôd. Spravodlivým a prehľadným spôsobom pritom uskutočnia príslušné praktické a/alebo iné opatrenia zabezpečujúce účasť verejnosti a zaistia, aby sa výsledok účasti verejnosti náležitým spôsobom zohľadnil. Takéto plány možno pod podmienkou, že dovoľia verejnosti jasné pochopenie návrhov zameraných na dosiahnutie cieľov uvedených v tomto článku a termínov ich splnenia, zabudovať do iných relevantných plánov, programov alebo dokumentov vypracovávaných na iné účely,

c) vypracovať a udržiavať právny a inštitucionálny rámec pre monitoring a prijatie noriem na kvalitu pitnej vody,

d) vypracovať a vykonávať opatrenia vo vhodných prípadoch právneho a inštitucionálneho charakteru zamerané na monitoring a podporu a v potrebných prípadoch aj na prijatie iných noriem a úrovne vykonávania činností, ktorých ciele sú stanovené v odseku 2 tohto článku.

Článok 7

Kontrola a hodnotenie dosiahnutého pokroku

1. Každá zo zmluvných strán má zhromažďovať a vyhodnocovať údaje týkajúce sa
 - a) pokroku, ktorý dosahuje pri plnení cieľov uvedených v článku 6 ods. 2,
 - b) ukazovateľov navrhnutých na účel vyhodnotenia miery úspešnosti tohto pokroku z hľadiska prevencie, kontroly a znižovania výskytu ochorení súvisiacich s vodou.
2. Každá zo zmluvných strán je povinná pravidelne zverejňovať výsledky zhromažďovania a vyhodnocovania údajov. Frekvencia zverejňovania bude stanovená na stretnutí zmluvných strán.
3. Každá zo zmluvných strán je povinná zabezpečiť, aby boli výsledky vyhodnocovania vzoriek vody a odpadovej vody vykonávaného na účely zhromažďovania údajov dostupné verejnosti.
4. Na základe zhromažďovania a vyhodnocovania údajov je každá zo zmluvných strán povinná pravidelne vyhodnocovať pokrok dosahovaný pri plnení cieľov podľa článku 6 ods. 2 a zverejňovať výsledky pokroku. Frekvencia zverejňovania sa stanoví na stretnutí zmluvných strán. Bez obmedzenia možnosti vykonávať takéto vyhodnotenia podľa článku 6 ods. 2 aj častejšie bude táto činnosť zahŕňať aj vyhodnocovanie cieľov podľa toho istého odseku, ktorého účelom bude zdokonaľovanie cieľa v súlade s vedecko-technickými poznatkami.
5. Každá zo zmluvných strán je povinná podľa článku 17 sekretariátu odovzdať správu obsahujúcu súhrn zhromaždených a vyhodnotených údajov a vyhodnotenia dosiahnutého pokroku určenú na poskytnutie ostatným zmluvným stranám. Správa musí byť v súlade s pokynmi, ktoré sa vypracujú na stretnutí zmluvných strán. Takéto pokyny zmluvným stranám umožnia, aby mohli na tento účel využiť aj správy poskytujúce informácie pre iné medzinárodné fóra.
6. Na základe týchto správ bude stretnutie zmluvných strán vyhodnocovať pokrok, ktorý zmluvné strany dosiahli pri uplatňovaní tohto Protokolu.

Článok 8

Systemy odozvy

1. Každá zmluvná strana podľa potreby zabezpečí, aby

a) sa na celoštátnej a/alebo miestnej úrovni zriad'ovali, zdokonaľovali alebo udržiavali komplexné systémy kontroly a včasného varovania, ktoré majú

i) identifikovať epidémie alebo jednotlivé výskyty ochorení súvisiacich s vodou, alebo významné hrozby takýchto epidémií alebo ochorení vrátane epidémií alebo jednotlivých ochorení v dôsledku havárií, pri ktorých dôjde k znečisteniu vody, alebo v dôsledku extrémnych poveternostných podmienok,

ii) poskytovať príslušným verejným orgánom rýchle a jasné informácie o týchto epidémiách, jednotlivých výskytoch ochorení alebo hrozbách ich výskytu,

iii) v prípade bezprostredného ohrozenia verejného zdravia ochorením súvisiacim s vodou poskytnúť verejnosti, ktorá by mohla byť ovplyvnená, všetky informácie, ktoré má k dispozícii verejný orgán a ktoré môžu verejnosti pomôcť vykonať opatrenia zamerané na zabránenie škodám alebo na ich zmiernenie,

iv) poskytovať príslušným verejným orgánom a v prípade potreby aj verejnosti odporúčania súvisiace s preventívnymi a nápravnými opatreniami,

b) na celoštátnej aj miestnej úrovni sa včas a riadne pripravili podrobné plány pre nepredvídané udalosti zabezpečujúce primeranú odozvu na uvedené epidémie, výskyty ochorení a riziká,

c) kompetentné orgány mali v súlade s príslušnými plánmi pre nepredvídané udalosti dostatočné materiálno-technické a personálne zabezpečenie potrebné na zareagovanie na uvedené epidémie, jednotlivé výskyty ochorení a riziká.

2. Systémy kontroly a včasného varovania, plány pre nepredvídané udalosti a materiálno-technické a personálne zabezpečenie týkajúce sa ochorení súvisiacich s vodou možno kombinovať s podobnými systémami, plánmi a kapacitami, ktoré súvisia s inými záležitosťami.

3. Do troch rokov od dátumu, keď sa štát stane zmluvnou stranou, je každá zmluvná strana povinná mať zriadený systém kontroly a včasného varovania, vypracovaný plán pre nepredvídané udalosti a materiálno-technické a personálne zabezpečenie podľa odseku 1 tohto článku.

Článok 9

Spoločenské povedomie, osвета, vzdelávanie, výskum, rozvoj a informovanosť

1. Zmluvné strany sú povinné podniknúť kroky zamerané na zvýšenie povedomia vo všetkých sektoroch spoločnosti v oblasti

a) riadenia vodného hospodárstva a verejného zdravia, ako aj vzájomného vzťahu medzi nimi,

b) práv a nárokov súvisiacich s vodou a zodpovedajúcich povinností, ktoré pre fyzické osoby a právnické osoby a inštitúcie vyplývajú zo súkromného práva a verejného práva, ako aj z ich morálnej povinnosti prispievať na ochranu vodného prostredia a zachovávanie zdrojov vody.

2. Zmluvné strany zabezpečia, aby

a) všetci, ktorí zodpovedajú za riadenie vodného hospodárstva a dodávanie vody a za sanitáciu, si uvedomovali aspekty verejného zdravia svojej práce a

b) všetci, ktorí zodpovedajú za verejné zdravie, rozumeli základným princípom riadenia vodného hospodárstva, dodávania vody a sanitácie.

3. Zmluvné strany sú povinné podporovať vzdelávanie a školenie odborného a technického personálu, ktorý je potrebný na zabezpečenie využívania vodných zdrojov a pre fungujúce systémy dodávky pitnej vody a sanitácie, a musia ho podporovať, aby si doplňal a zdokonaľoval svoje vedomosti a odborné schopnosti. Takéto vzdelávanie a školenie bude zahŕňať príslušné aspekty verejného zdravia.

4. Zmluvné strany sú povinné podporovať

a) výskum a rozvoj v oblasti efektívnych prostriedkov a postupov pri prevencii, kontrole a znižovaní výskytu ochorení súvisiacich s vodou,

b) rozvoj integrovaných informačných systémov a poskytovanie informácií orgánom kompetentným v tejto oblasti o dlhodobých trendoch, aktuálnych obavách, problémoch v minulosti a spôsobe ich riešenia.

Článok 10

Informovanie verejnosti

1. Okrem požiadaviek na zverejňovanie osobitných informácií a dokumentov, ktoré pre zmluvné strany vyplývajú z tohto Protokolu, uskutoční každá zo zmluvných strán v rámci svojej legislatívy opatrenia, na základe ktorých bude možné poskytovať verejnosti také informácie, ktoré sú potrebné pri verejnej diskusii o

a) stanovení cieľov a termínov ich splnenia a rozvoji plánov riadenia vodného hospodárstva uskutočňovaných v súlade s článkom 6,

b) vypracovaní, zdokonalení alebo udržiavanie systémov kontroly a včasného varovania a plánov pre nepredvídané udalosti uskutočňovaných v súlade s článkom 8,

c) podpore spoločenského povedomia, vzdelávania, školenia, výskumu, rozvoja a informovanosti v súlade s článkom 9.

2. Každá zmluvná strana v rámci svojej národnej legislatívy zabezpečí, aby verejné orgány v reakcii na žiadosti o poskytnutie iných informácií významných z hľadiska uplatňovania tohto Protokolu poskytli v primeranom čase tieto informácie verejnosti.

3. Zmluvné strany zabezpečia, aby informácie, ktoré treba na základe článku 7 ods. 4 a odseku 1 tohto článku zverejňovať alebo sprístupňovať verejnosti, sa poskytli verejnosti bezplatne a kedykoľvek. Pre verejnosť zabezpečia aj dostupnosť primeraných možností na získanie kópií týchto informácií od zmluvných strán za primeraný poplatok.

4. Nič z toho, čo je uvedené v tomto Protokole, nesmie prinútiť verejný orgán, aby zverejňoval alebo sprístupňoval informácie verejnosti, ak

a) verejný orgán takéto informácie nemá k dispozícii,

b) je žiadosť o informácie zjavne neopodstatnená alebo formulovaná príliš všeobecným spôsobom alebo

c) sa informácie týkajú materiálov v štádiu dokončovania alebo interných správ, ktoré si navzájom odovzdávajú verejné orgány, a keď takúto výnimku pripúšťajú vnútroštátne právne predpisy alebo bežná prax, berúc v prípade zverejnenia do úvahy verejný záujem.

5. Nič z toho, čo je uvedené v tomto Protokole, nesmie verejný orgán nútiť zverejniť alebo sprístupniť informácie verejnosti, ak by malo takéto sprístupnenie informácií nepriaznivý vplyv na

a) dôverné konanie verejných orgánov v prípadoch, keď to umožňujú vnútroštátne právne predpisy,

b) medzinárodné vzťahy, národnú obranu alebo verejnú bezpečnosť,

c) výkon spravodlivosti, možnosť jednotlivca podrobiť sa spravodlivému súdnemu konaniu alebo schopnosť verejného orgánu vykonávať vyšetrovanie trestnej alebo disciplinárnej povahy,

d) dôverný charakter obchodných alebo priemyselných informácií v prípadoch, keď takýto dôverný charakter zaručuje v záujme ochrany legitímnych hospodárskych záujmov vnútroštátny právny predpis. Informácie o emisiách a vypúšťaní látok, ktoré sú významné z hľadiska ochrany životného prostredia, sa budú na základe tohto bodu poskytovať,

e) práva súvisiace s duševným vlastníctvom,

f) utajenie osobných údajov, respektíve záznamov týkajúcich sa fyzickej osoby v prípadoch, ak táto osoba s poskytnutím týchto informácií nesúhlasí a/alebo ak jej takéto utajenie zaručuje zákon,

g) záujmy tretej osoby, ktorá poskytla požadované informácie bez toho, aby to bola povinná urobiť alebo aby bolo možné ju právne donútiť, ak so zverejnením nesúhlasí; alebo

h) prostredie, ktorého sa takéto informácie týkajú, napríklad na miesta rozmnožovania vzácnych biologických druhov.

V prípade odmietnutia sprístupnenia informácií sa bude brať do úvahy, aký dosah by malo takéto sprístupnenie z hľadiska verejného záujmu, berúc do úvahy skutočnosť, či sa informácie týkajú emisií a vypúšťania látok do životného prostredia.

Článok 11 Medzinárodná spolupráca

Zmluvné strany budú spolupracovať a v prípade potreby si navzájom pomáhať pri

- a) medzinárodných akciách na podporu cieľov tohto Protokolu,
- b) uskutočňovaní plánov na celoštátnej a miestnej úrovni súvisiacich s vykonávaním tohto Protokolu, a to na základe požiadania.

Článok 12 Koordinácia konania na medzinárodnej úrovni

Pri plnení ustanovení článku 11 písm. a) sú zmluvné strany povinné podporovať spoluprácu pri uskutočňovaní krokov na medzinárodnej úrovni súvisiacich s

- a) rozvojom spoločne odsúhlasených cieľov pre oblasti uvedené v článku 6 ods. 2,
- b) prehodnotením ukazovateľov na účely článku 7 ods. 1 písm. b) dokumentujúcich úroveň účinnosti opatrení zameraných na prevenciu, kontrolu a znižovanie výskytu ochorení súvisiacich s vodou,
- c) zavedením spoločných alebo koordinovaných systémov kontroly a včasného varovania, plánov pre nepredvídané situácie a materiálno-technického a personálneho zabezpečenia ako súčasť alebo doplnok národných systémov v súlade s článkom 8 ako odozvu na epidémie a lokalizované výskytov ochorení súvisiacich s vodou a významnú hrozbu týchto epidémií a lokalizovaných výskytov spôsobených najmä v dôsledku havárií znečisťujúcich vody a/alebo extrémnymi poveternostnými udalosťami,
- d) vzájomnou pomocou pri odozve na epidémie a lokalizované výskytov ochorení súvisiacich s vodou a na významné hrozby takýchto epidémií a lokalizovaných výskytov spôsobených najmä v dôsledku havárií znečisťujúcich vody alebo extrémnymi poveternostnými udalosťami,
- e) rozvojom integrovaných informačných systémov a databáz, výmenou informácií a spoločným využívaním technických a právnych znalostí a skúseností,

- f) rýchlym a jasným informovaním kompetentných orgánov zmluvných strán príslušnými kompetentnými orgánmi inej zmluvnej strany o identifikovaných
 - i) epidémiách a lokalizovaných výskytoch ochorení súvisiacich s vodou a
 - ii) významných hrozbách vypuknutia týchto epidémií a lokalizovaných výskytoch,
- g) vymenou informácií o účinných spôsoboch informovania verejnosti o ochoreniach súvisiacich s vodou.

Článok 13

Spolupráca v oblasti cezhraničných vôd

1. Tam, kde hranice medzi niektorými zmluvnými stranami zahŕňajú spoločné cezhraničné vody, budú príslušné zmluvné strany okrem plnenia povinností vyplývajúcich z článkov 11 a 12 spolupracovať a podľa potreby si navzájom pomáhať pri prevencii, kontrole a zmierňovaní cezhraničných účinkov ochorení súvisiacich s vodou. Budú najmä

- a) navzájom si vymieňať informácie a poskytovať poznatky o cezhraničných vodách a problémoch a rizikách, ktoré predstavujú pre iné zmluvné strany hraničiace s nimi prostredníctvom tej istej vody,
- b) spoločne s inými zmluvnými stranami hraničiacimi s nimi prostredníctvom tej istej cezhraničnej vody vyvíjať na základe článku 6 ods. 5 písm. b) snahu vypracovať spoločné alebo koordinované plány na riadenie vodného hospodárstva, systémy kontroly a včasného varovania a plány pre nepredvídané situácie vypracované v súlade s článkom 8 ods. 1 na účel zabezpečovania potrebných opatrení pri epidémiách a lokalizovanom výskyte ochorení súvisiacich s vodou a pri významnej hrozbe vzniku týchto epidémií a lokalizovaného výskytu spôsobeného najmä znečistením vody v dôsledku havárií alebo extrémnych poveternostných udalostí,
- c) prispôbovať na základe rovnosti a reciprocity svoje dohody a iné opatrenia súvisiace s cezhraničnými vodami tak, aby sa vylúčil nesúlady so základnými princípmi tohto Protokolu, a definovať ich vzájomné vzťahy a kroky týkajúce sa cieľov tohto Protokolu,
- d) viesť na požiadanie ktorejkoľvek zo zmluvných strán vzájomné konzultácie o závažnosti akýchkoľvek nepriaznivých vplyvov, ktoré môžu mať na zdravie človeka ochorenia súvisiace s vodou.

2. Ak budú zainteresované zmluvné strany Protokolu súčasne aj zmluvnými stranami Dohovoru, bude sa spolupráca a pomoc súvisiace s akýmikoľvek cezhraničnými účinkami ochorení súvisiacich s vodou, ktoré bude možné považovať za cezhraničné dosahy, uskutočňovať v súlade s ustanoveniami Dohovoru.

Článok 14

Medzinárodná podpora národných opatrení

Pri spolupráci a poskytovaní si vzájomnej pomoci pri uskutočňovaní celoštátnych a miestnych plánov uvedených v článku 11 písm. b) sú zmluvné strany povinné predovšetkým zvažovať, ako by mohli najlepšie prispieť na podporu

- a) prípravy celoštátnych alebo miestnych plánov riadenia vodného hospodárstva a programov zameraných na zlepšenie dodávky vody a sanitácie,
- b) zdokonaľovania projektov, najmä infraštruktúrnych, zameraných na uľahčenie prístupu k finančným zdrojom v rámci plnenia uvedených plánov a programov,
- c) efektívneho vykonávania takých projektov,
- d) zavádzania systémov kontroly a včasného varovania, plánov pre nepredvídané udalosti a materiálno-technického a personálneho zabezpečenia týkajúcich sa ochorení súvisiacich s vodou,
- e) prípravy právnych noriem podporujúcich uplatňovanie tohto Protokolu,
- f) vzdelávania a školenia kľúčového odborného a technického personálu,
- g) výskumu a rozvoja v oblasti efektívnych prostriedkov a postupov pri prevencii, kontrole a znižovaní výskytu ochorení súvisiacich s vodou,
- h) prevádzkovania účinných sietí na monitoring a vyhodnocovanie poskytovania a kvality služieb súvisiacich s vodou, ako aj rozvoja integrovaných databáz a informačných systémov,
- i) dosiahnutia záruky kvality monitorovacích činností vrátane porovnateľnosti medzi laboratóriami.

Článok 15

Kontrola dodržiavania ustanovení Protokolu

Zmluvné strany budú kontrolovať dodržiavanie ustanovení tohto Protokolu zmluvnými stranami na základe kontrolných a vyhodnocovacích činností podľa článku 7. Mnohostranné opatrenia nekonfrontačnej, mimosúdnej a konzultatívnej povahy používané na kontrolu dodržiavania súladu s Protokolom stanovia zmluvné strany na svojom prvom stretnutí. Takéto opatrenia umožnia primeranú účasť verejnosti.

Článok 16

Stretnutie zmluvných strán

1. Prvé stretnutie zmluvných strán sa zvolá najneskôr do osemnástich mesiacov po nadobudnutí platnosti tohto Protokolu. Okrem prípadov, keď bude stretnutie potrebné v záujme dosiahnutia cieľov podľa odseku 2 tohto článku, ďalšie riadne stretnutia sa budú uskutočňovať v pravidelných intervaloch stanovených zmluvnými stranami, minimálne raz za tri roky. Počas riadneho stretnutia sa môžu zmluvné strany dohodnúť na uskutočnení mimoriadneho stretnutia. Mimoriadne stretnutie sa môže uskutočniť aj na základe písomnej žiadosti ktorejkoľvek zo zmluvných strán, jej zvolanie však musí do šiestich mesiacov od dátumu oznámenia tejto žiadosti všetkým zmluvným stranám podporiť aspoň jedna tretina z nich.

2. Ak to bude možné, riadne stretnutia zmluvných strán sa uskutočnia spoločne so stretnutiami zmluvných strán Dohovoru.

3. Na stretnutiach budú zmluvné strany priebežne vyhodnocovať uplatňovanie tohto Protokolu a budú na tento účel

a) vyhodnocovať politiku a metodologické prístupy v oblasti prevencie, kontroly a znižovania výskytu ochorení súvisiacich s vodou, podporovať vzájomnú konvergenciu týchto opatrení a posilňovať cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu v súlade s článkami 11, 12, 13 a 14,

b) vyhodnocovať na základe informácií poskytovaných zmluvnými stranami v súlade s pokynmi stanovenými na ich stretnutiach pokrok dosahovaný pri uplatňovaní tohto Protokolu; tieto pokyny musia zabezpečiť, aby sa vylúčila duplicita pri vypracovávaní správ,

c) stále informovať o pokroku dosahovanom pri uplatňovaní Dohovoru,

d) vymieňať si informácie zo stretnutí zmluvných strán Dohovoru a zvažovať možnosti uskutočnenia spoločných krokov,

e) využívať vo vhodných prípadoch služby poskytované zodpovedajúcimi orgánmi Hospodárskej komisie pre Európu a Regionálneho úradu Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu,

f) stanoviť formu účasti iných kompetentných medzinárodných vládnych i nevládných organizácií na všetkých stretnutiach a ďalších činnostiach súvisiacich s dosahovaním cieľov tohto Protokolu,

g) zvažovať na základe skúseností získaných o týchto záležitostiach na iných medzinárodných fórach potrebu zavedenia ďalších opatrení umožňujúcich prístup k informáciám, účasť verejnosti na rozhodovacom procese a jej prístup k súdnemu alebo administratívne preskúmvaniu rozhodnutí, ktoré sa uskutočnili v rámci pôsobnosti tohto Protokolu,

h) vypracovávať pracovné programy určené na základe tohto Protokolu a Dohovoru, ktoré budú spoločne vykonané, a zriaďovať orgány potrebné na zavedenie uvedených pracovných programov,

i) zvažovať a prijímať pokyny a odporúčania podporujúce vykonávanie ustanovení tohto Protokolu,

j) rokovať a na základe všeobecnej zhody prijať počas prvého stretnutia rokovací poriadok svojich stretnutí; tento rokovací poriadok musí obsahovať ustanovenie podporujúce harmonickú spoluprácu zmluvných strán Dohovoru,

k) zvažovať a prijímať návrhy na doplnenie a zmeny tohto Protokolu,

l) zvažovať a uskutočňovať akékoľvek dodatočné kroky nevyhnutné na dosiahnutie cieľov tohto Protokolu.

Článok 17 **Sekretariát**

1. Výkonný tajomník Hospodárskej komisie pre Európu a regionálny riaditeľ Regionálneho úradu Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu vykonávajú tieto funkcie, ktoré prislúchajú sekretariátu pre Protokol:

a) zvolávajú a pripravujú stretnutia zmluvných strán,

b) odovzdávajú zmluvným stranám správy a iné informácie, ktoré prijali v súlade s ustanoveniami tohto Protokolu,

c) vykonávajú akékoľvek iné funkcie, ktoré sa im na základe dostupných finančných zdrojov stanovia na stretnutí zmluvných strán.

2. Výkonný tajomník Hospodárskej komisie pre Európu a regionálny riaditeľ Regionálneho úradu Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu

a) vypracujú formou memoranda porozumenia podrobnosti týkajúce sa postupu pri spoločnom vykonávaní úloh a budú o tom informovať na stretnutí zmluvných strán,

b) budú oboznamovať zmluvné strany s prvkami a spôsobmi vykonávania pracovného programu uvedeného v článku 16 ods. 3.

Článok 18 **Pozmeňovacie návrhy k Protokolu**

1. Pozmeňovacie návrhy k tomuto Protokolu môže predložiť každá zmluvná strana.

2. Pozmeňovacie návrhy k tomuto Protokolu sa budú posudzovať na stretnutiach zmluvných strán.

3. Znenie pozmeňovacieho návrhu sa predloží v písomnej forme sekretariátu, ktorý s ním najmenej 90 dní pred konaním stretnutia, na ktorom sa má posudzovať, oboznámi všetky zmluvné strany.

4. Pozmeňovací návrh k tomuto Protokolu sa prijme na základe dohody predstaviteľov zmluvných strán prítomných na stretnutí. Prijatý pozmeňovací návrh oznámi sekretariát depozitárovi, ktorý ho na účel prijatia odošle všetkým zmluvným stranám. Vo vzťahu k zmluvným stranám, ktoré príslušný pozmeňovací návrh prijali, nadobudne platnosť deväťdesiaty deň odo dňa, keď dve tretiny týchto zmluvných strán uložia u depozitára svoje listiny potvrdzujúce prijatie návrhu. Vo vzťahu k všetkým ostatným zmluvným stranám nadobudne návrh platnosť deväťdesiaty deň odo dňa, keď príslušná zmluvná strana uloží u depozitára svoju listinu o prijatí návrhu.

Článok 19

Hlasovacie právo

1. Okrem prípadov uvedených v odseku 2 tohto článku každá zmluvná strana disponuje jedným hlasom.

2. Organizácie pre regionálnu hospodársku integráciu budú v záležitostiach spadajúcich pod ich pôsobnosť vykonávať hlasovacie právo s počtom hlasov, ktorý sa bude rovnať počtu ich členských štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Protokolu. Tieto organizácie nehlasujú, ak hlasujú ich členské štáty, a naopak.

Článok 20

Urovnávanie sporov

1. V prípade sporu medzi dvoma alebo viacerými zmluvnými stranami týkajúceho sa výkladu alebo vykonávania tohto Protokolu sa majú zmluvné strany pokúsiť o jeho urovnanie rokovaním alebo pomocou akéhokoľvek iného spôsobu urovnávania sporov, ktorý bude pre jeho účastníkov prijateľný.

2. Pri podpise, ratifikácii, prijatí a schválení tohto Protokolu, ako aj pri prístupe k nemu alebo kedykoľvek po vykonaní niektorého z týchto úkonov môže zmluvná strana formou písomného oznámenia zaslaného depozitárovi vyhlásiť, že v prípade sporu, ktorý nebude urovnaný podľa odseku 1 tohto článku, prijme vo vzťahu ku každej inej zmluvnej strane prijímajúcej tú istú povinnosť niektorý z nasledujúcich spôsobov urovnávania sporov:

a) ak sú zmluvné strany aj zmluvnými stranami Dohovoru a prijali vo svojom vzájomnom vzťahu za povinný jeden spôsob alebo oba spôsoby riešenia sporov na základe Dohovoru, urovnanie sporu sa uskutoční v súlade s ustanoveniami Dohovoru, ktoré sa týkajú urovnávania sporov vznikajúcich v súvislosti s Dohovorom,

b) ak sa zmluvné strany nedohodnú na arbitráži alebo na inom spôsobe urovnávania sporov, spor sa predloží Medzinárodnému súdnemu dvoru.

Článok 21

Podpis

Tento Protokol bude otvorený na podpis štátom, ktoré sú členmi Hospodárskej komisie pre Európu, štátom, ktoré sú členmi Regionálneho výboru Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu, ako aj štátom, ktoré majú vo vzťahu k Hospodárskej komisii pre Európu podľa odseku 8 Rozhodnutia Hospodárskej sociálnej rady č. 36 (IV) z 28. marca 1947 konzultatívny štatút. Ďalej bude predložený organizáciám pre regionálnu hospodársku integráciu založeným suverénnymi členskými štátmi Hospodárskej komisie pre Európu a Regionálneho výboru Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu, na ktoré ich členské štáty preniesli kompetencie týkajúce sa záležitostí podliehajúcich tomuto Protokolu vrátane kompetencií uzavierať v súvislosti s takýmito záležitosťami dohody, a to v Londýne 17. a 18. júna 1999 pri príležitosti konania Tretej konferencie ministrov o životnom prostredí a zdraví a potom do 18. júna 2000 v sídle Organizácie Spojených národov v New Yorku.

Článok 22

Ratifikácia, prijatie, schválenie a pristúpenie

1. Tento Protokol podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu signatárskymi štátmi a členskými štátmi organizácií pre regionálnu hospodársku integráciu.
2. K tomuto Protokolu môžu pristúpiť štáty a organizácie uvedené v článku 21.
3. Každá organizácia uvedená v článku 21, ktorá sa stane zmluvnou stranou bez toho, aby bol zmluvnou stranou niektorý z jej členských štátov, bude viazaná všetkými povinnosťami vyplývajúcimi z tohto Protokolu. V prípade organizácií, ktorých jeden členský štát alebo viacero členských štátov sú zmluvnými stranami, sa organizácie a ich členské štáty dohodnú o svojej vzájomnej zodpovednosti pri vykonávaní povinností vyplývajúcich z tohto Protokolu. V týchto prípadoch nebudú organizácie a ich členské štáty oprávnené na súbežné vykonávanie práv, ktoré im vyplývajú z tohto Protokolu.
4. V ratifikačnej listine a listinách o prijatí uvedú organizácie pre regionálnu hospodársku integráciu uvedené v článku 21 rozsah svojich kompetencií v oblasti záležitostí podliehajúcich tomuto Protokolu. Tieto organizácie oznámia depozitárovi každú podstatnú zmenu, ktorá nastane v rozsahu ich kompetencií.
5. Listiny o ratifikácii, prijatí, schválení alebo pristúpení sa uložia u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 23

Nadobudnutie platnosti

1. Tento Protokol nadobudne platnosť deväťdesiaty deň odo dňa uloženia šestnásť listiny o jeho ratifikácii, prijatí, schválení alebo pristúpení.
2. Listina uložená organizáciou pre regionálnu hospodársku spoluprácu sa nebude na účely odseku 1 tohto článku považovať za samostatnú listinu, ktorá dopĺňa počet listín uložených členskými štátmi tejto organizácie.
3. Vo vzťahu ku každému štátu alebo organizácii podľa článku 21, ktorý ratifikuje, prijme a schváli tento protokol alebo k nemu pristúpi po uložení šestnásť listiny o ratifikácii, prijatí, schválení alebo pristúpení, nadobudne tento Protokol platnosť deväťdesiaty deň odo dňa, keď takýto štát alebo organizácia uloží svoju listinu o jeho ratifikácii, prijatí, schválení alebo pristúpení.

Článok 24

Odstúpenie od protokolu

Po troch rokoch odo dňa nadobudnutia platnosti pre ktorúkoľvek zo zmluvných strán môže takáto zmluvná strana prostredníctvom písomného oznámenia predloženého depozitárovi od tohto Protokolu kedykoľvek odstúpiť. Každé takéto odstúpenie nadobudne platnosť deväťdesiaty deň odo dňa, keď depozitár prijal uvedené písomné oznámenie.

Článok 25

Depozitár

Depozitárom tohto Protokolu je generálny tajomník Organizácie Spojených národov.

Článok 26

Originálne znenia

Originál tohto Protokolu, ktorého znenia v anglickom, francúzskom, nemeckom a ruskom jazyku sú rovnako autentické, sa uloží u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Na dôkaz toho podpísaní, riadne na to splnomocnení, podpísali tento Protokol.

V Londýne sedemnásteho júna tisíc deväťsto deväťdesiatdeväť.